

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในจังหวัดภูเก็ต

The Relationship Between Democratic Knowledge and Political Participation of Grade 12 Students in Phuket Province, Thailand

ปานรวรัฐ แสงทอง และสมพร รุจิกิตติอังสุธร

Panrawat Saengthong and Somporn Rujikittioangsuthon

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

E-mail: s6611149111@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน และ (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2568 ในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 180 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย และแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมือง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความหมาย แนวคิด และผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ขณะที่ด้านบทบาทของประชาชนและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงที่สุด ครอบคลุมทั้งด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยภายในโรงเรียน การใช้สื่อออนไลน์อย่างมีจิตสำนึกทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ตลอดจนการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการเคารพความแตกต่าง ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากขึ้น ก็มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคมมากขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยในสังคมต่อไป

คำสำคัญ : ประชาธิปไตย, ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง, การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Abstract

This research aims to (1) examine students' knowledge and understanding of democracy and (2) investigate the relationship between democratic knowledge and students' political participation. The sample consists of 180 Grade 12 students in the academic year 2025 in Phuket Province, selected by a random sampling method. The research instruments include a test measuring knowledge and understanding of democracy and a questionnaire on political participation. Data analysis uses percentage, mean, and standard deviation. The results show that the students' overall knowledge and understanding of democracy are at a high to highest level, especially in terms of the meaning, concepts, and effects of political participation on democratic development. The aspects related to the role of citizens and the importance of political participation are also at a high level. In addition, the results indicate that students' political participation is overall at the highest level. This includes expressing opinions with reason, participating in democratic activities in school, using online media with political awareness, joining social and community activities, working with others, and respecting differences. The findings also show that democratic knowledge has a positive relationship with students' political participation. In other words, when students have greater

knowledge and understanding of democracy, they are more likely to participate in political and social activities. This becomes an important foundation for developing quality citizens and strengthening democracy in society.

Keyword : Elder People, Art Activity, Reminiscence, Mental Well-being

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบอบประชาธิปไตย (Democracy) เป็นรูปแบบการปกครองที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางของอำนาจทางการเมือง โดยมีหลักสำคัญคือ “อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน” ซึ่งหมายความว่าประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ในการกำหนดทิศทางการบริหารประเทศด้วยตนเอง ระบอบประชาธิปไตยจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค เสรีภาพ และความรับผิดชอบ รวมทั้งการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง อันเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (Dahl, 1989; Dahl, 1998; ธงชัย วินิจจะกุล, 2560) แนวคิดประชาธิปไตยมีต้นกำเนิดจากนครรัฐเอเธนส์ ประเทศกรีซ และได้พัฒนาขยายตัวไปทั่วโลก โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งหลายประเทศยอมรับว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบที่สะท้อนความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Held, 2006)

สำหรับประเทศไทย ระบอบประชาธิปไตยเริ่มต้นขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีสิทธิทางการเมืองและมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศมากขึ้น ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศ แม้ว่าพัฒนาการของประชาธิปไตยไทยจะมีความซับซ้อนและเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลายครั้ง แต่แนวคิดประชาธิปไตยยังคงเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาประเทศ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2558; สุรชาติ บำรุงสุข, 2562) การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประชาธิปไตยในหมู่ประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ถือเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยจะดำรงอยู่ได้เมื่อประชาชนเข้าใจสิทธิและใช้สิทธินั้นอย่างมีความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นสาธารณะ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาคประชาสังคม ตลอดจนการติดตามและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ (Milbrath & Goel, 1977; Verba, Scholzman & Brady, 1995) ในยุคดิจิทัล เยาวชนยังสามารถใช้สื่อออนไลน์เป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และขับเคลื่อนประเด็นทางสังคม เช่น สิ่งแวดล้อม ความเท่าเทียม และสิทธิมนุษยชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมสมัยใหม่

ในบริบทของการศึกษาไทย สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน ผ่านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้งประธานนักเรียน การประชุมสภานักเรียน และกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งช่วยส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ การเคารพกติกา และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยหลายชิ้นพบว่าเยาวชนไทยจำนวนมากไม่เพียงมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยไม่เพียงพอ และมองว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว (ศรีณยุ หมั่นทรัพย์, 2560) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้อุทิศส่งเสริมการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมประชาธิปไตยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกซึ่งความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่า ศักดิ์ศรี และความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยสูงสุด และใช้อำนาจนั้นทั้งทางนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ผ่านการมีส่วนร่วม

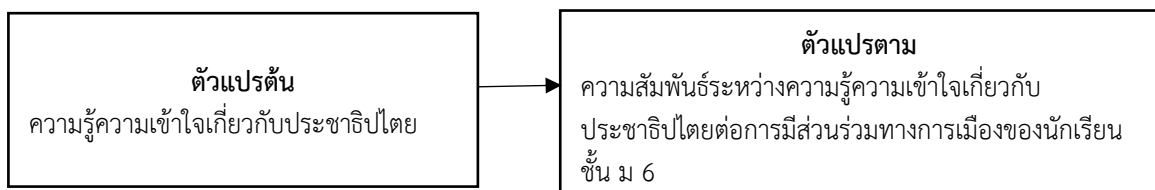

ร่วมโดยตรงหรือผ่านผู้แทนที่มาจาก การเลือกตั้ง หลักสำคัญของประชาธิปไตยประกอบด้วยเสรีภาพ ความเสมอภาค การเคารพเสียงข้างมากควบคู่กับการคุ้มครองเสียงข้างน้อย และการปกครองภายใต้หลักนิติธรรม เป้าหมายของประชาธิปไตยคือการสร้างความผาสุกให้แก่ประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ตรวจสอบ และแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนยังมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองที่เหมาะสม เพิ่มความสนใจ และทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีคุณภาพ อันเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของนักเรียนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีได้หลายรูปแบบ ทั้งการรับรู้และศึกษาเรื่องการเมือง สิทธิ หน้าที่ และบทบาทของพลเมือง การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมในโรงเรียน เช่น การอภิปราย การโต้วาที การเลือกตั้งสภานักเรียน หรือการรณรงค์ในชุมชน รวมถึงการใช้สื่อออนไลน์อย่างมีจิตสำนึก การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ช่วยฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ส่งเสริมจิตสำนึกของความรับผิดชอบ และเตรียมพร้อมให้นักเรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและพร้อมพัฒนาสังคม ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย และแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ครอบคลุมองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ การกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล เคารพความคิดเห็นที่แตกต่างผ่านการอภิปราย โต้วาที หรือกิจกรรมทางวิชาการ เป็นการฝึกวัฒนธรรมประชาธิปไตย
2. การเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น การเลือกตั้งประธานนักเรียน การทำงานในสภานักเรียน หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาค
3. การใช้สื่อและสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีจิตสำนึก แสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม ไม่ใช้ความรุนแรงทางวาจา ไม่เผยแพร่ข้อมูลเท็จ และเคารพผู้อื่น
4. การมีส่วนร่วมทางสังคมและชุมชน เช่น กิจกรรมอาสาสมัคร การรณรงค์แก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวม
5. การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการเคารพความแตกต่าง ฝึกการทำงานเป็นทีม การเจรจา และการแก้ไขปัญหาอย่างสันติ

กรอบแนวคิดในการวิจัยและวรรณกรรมสนับสนุนกรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในจังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบทดสอบและแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2568 ของโรงเรียนในจังหวัดภูเก็ตจำนวนทั้งสิ้น 8,300 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 180 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่ม ดังต่อไปนี้

1. จับฉลากโรงเรียนในแต่ละที่ตั้ง (อำเภอ) ที่ตั้งละ 1 โรงเรียน ได้จำนวนทั้งสิ้น 3 โรงเรียน ได้แก่ (1) อำเภอเมืองภูเก็ต คือ โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย (2) อำเภอกระทุ้ง คือ โรงเรียนกะทู้วิทยา (3) อำเภอถลาง คือ โรงเรียนเชิงทะเลวิทยาคม “จตุ-ก้อง อนุสรณ์”

2. หลังจากได้โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการจับฉลากระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 1 ชั้นเรียน ผลการจับฉลากได้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

3. หลังจากได้โรงเรียนและระดับชั้นเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการจับฉลากห้องเรียนโรงเรียนละ 2 ห้อง รวมทั้ง 3 โรงเรียนได้ 6 ห้อง รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 180 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย มีจำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ มีขั้นตอนการพัฒนาและหาคุณภาพของแบบทดสอบ ดังนี้ (1) ดำเนินการออกแบบการทดสอบโดยการจัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบ (Table of Specifications) ตามแนวทางการวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของ Bloom ฉบับ The Revised Bloom's Taxonomy (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2559) (2) สร้างแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย แบบปรนัยเลือกตอบ (Multiple choice) 4 ตัวเลือก เป็นแบบประเมินค่า 2 ระดับ คือตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน จำนวน 1 ชุด รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ (3) นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ได้สร้างแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาหรือความตรงเชิงเนื้อหา (Item Content Validity) และนำมาหาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Index of Objective Congruence: IOC) ซึ่งผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาหรือความตรงเชิงเนื้อหา IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 หมายความว่าแบบสอบมีความตรงเชิงเนื้อหาหรือความตรงเชิงเนื้อหาที่นำมาใช้ได้ (4) นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 คน พร้อมกับนำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson พบว่าแบบทดสอบมีค่าความเที่ยงที่ 0.70 (มีค่าระดับปานกลาง) หาค่าความยาก (Difficulty index) หรือค่า P พบว่าแบบทดสอบมีค่าความยากรายข้ออยู่ระหว่าง 0.20-0.80 (ค่อนข้างยาก-ค่อนข้างง่าย) และมีความยากทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.69 (อยู่ในระดับพอใช้ได้) หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) หรือค่า r พบว่าแบบทดสอบมีค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับอยู่ที่ 0.32 (จำแนกได้พอใช้) (5) ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงภาษาให้ถูกต้องและเหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจง่ายและชัดเจนขึ้น และนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 25 ข้อ มีขั้นตอนการพัฒนาและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้ (1) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นแบบวัดประมาณค่า 4 ระดับ (Likert's Rating scale) จำนวน 25 ข้อ (2) นำแบบวัดทักษะที่สร้างขึ้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมความถูกต้องของภาษา และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC (Index of Congruence) โดยมีเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (3) ผลการตรวจ IOC พบว่า ข้อคำถามส่วนใหญ่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 - 1.00 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การพิจารณา (4) ดำเนินการปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (5) นำแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายการวิจัย จำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยง 0.96 และได้ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) หรือค่า r ที่ 0.42 - 0.86 (6) นำแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ได้ดำเนินการตามข้อ 1-5 ไปใช้ในการจัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย (1) ผู้วิจัยจัดทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยและแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบ Google Form เพื่อใช้เก็บข้อมูลออนไลน์ (2) ดำเนินการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย (3) ดำเนินการส่งหนังสือไปยังสถานศึกษา (4) ส่งแบบแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยและแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับนักเรียน (5) ผู้วิจัยติดตามและตรวจสอบข้อมูลการตอบแบบสอบถามอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ออกแบบไว้ (6) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตอนที่ 3 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมือง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (วาโร เฟิงส์สวัสดิ์, 2546)

ผลการวิจัย

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเป็นเพศหญิง จำนวน 107 คน (ร้อยละ 59.44) เพศชาย จำนวน 73 คน (ร้อยละ 40.56) สามารถสรุปผลวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าโดยภาพรวมผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีระดับการแปลผล ตั้งแต่ “มาก” ถึง “มากที่สุด” ในทุกด้าน สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยในมิติต่าง ๆ ค่อนข้างดี โดยด้านที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับความหมาย แนวคิด และลักษณะสำคัญของระบอบประชาธิปไตย มีค่าร้อยละเฉลี่ย 82.78 ($\bar{X}=0.83$, $S.D.=0.37$) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าร้อยละสูงที่สุดคือความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของ “อำนาจอธิปไตย” ในระบอบประชาธิปไตย รองลงมาคือความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการที่ประชาชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐได้โดยไม่ถูกกลโกง ขณะที่ด้านที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย ได้แก่ เสรีภาพ ความเสมอภาค การเคารพเสียงข้างมากควบคู่กับการคุ้มครองเสียงข้างน้อย และหลักนิติธรรม มีค่าร้อยละเฉลี่ย 80.00 ($\bar{X}=0.80$, $S.D.=0.39$) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้เรียนมีความเข้าใจสูงในประเด็นการปฏิบัติตามหลักความเสมอภาค ขณะที่ด้านที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยและการใช้อำนาจผ่านกลไกของรัฐ มีค่าร้อยละเฉลี่ย 72.67 ($\bar{X}=0.73$, $S.D.=0.43$) อยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความเข้าใจสูงในเรื่องการตรวจสอบรัฐบาลโดยสันติวิธี แต่ยังมีเข้าใจต่ำกว่าประเด็นอื่นในเรื่องบทบาทของกลไกทางรัฐ ด้านที่ 4 ความรู้เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าร้อยละเฉลี่ย 69.44 ($\bar{X}=0.69$, $S.D.=0.43$) อยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างชัดเจน แต่ยังมีเข้าใจต่ำในประเด็นการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะผ่านสื่อออนไลน์ในฐานะรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ขณะที่ด้านที่ 5 ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มีค่าร้อยละเฉลี่ย 74.11 ($\bar{X}=0.85$, $S.D.=0.35$) อยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนสามารถระบุรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ค่อนข้างดี โดยเฉพาะตัวอย่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการลงประชามติ และด้านที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความรู้ทางการเมืองที่มีต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน มีค่าร้อยละเฉลี่ย 85.33 ($\bar{X}=0.85$, $S.D.=0.35$) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้เรียนมีความเข้าใจสูงสุดในประเด็นผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนาประชาธิปไตยโดยรวม ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยทั้งในด้านแนวคิด หลักการ บทบาทของประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในระดับที่ดีถึงดีมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้เรียนในการตระหนักรู้และเข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์และการส่งเสริมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืนในสังคมต่อไปในอนาคต

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งพิจารณาจาก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล การเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยภายในโรงเรียน การใช้สื่อและสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีจิตสำนึกทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและชุมชนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง และการแก้ไขปัญหาอย่างสันติ พบว่าโดยภาพรวมผู้เรียนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับ มากที่สุด เกือบทุกองค์ประกอบ สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติและพฤติกรรมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยอย่างเหมาะสม โดยองค์ประกอบที่ 1 การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล พร้อมทั้งเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง มีค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X}=3.55$, $S.D.=0.69$ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง ขณะที่องค์ประกอบที่ 2 การเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยภายในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X}=3.43$, $S.D.=0.76$ อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักเรียนให้ความสำคัญกับการใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประชาธิปไตยภายในโรงเรียน เช่น การเลือกตั้งหรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ องค์ประกอบที่ 3 การใช้สื่อและสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีจิตสำนึกทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}=3.60$, $S.D.=0.66$) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนเผยแพร่ การหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง และการตระหนักถึงผลกระทบของการใช้สื่อออนไลน์ต่อสังคมและการเมือง องค์ประกอบที่ 4 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและชุมชนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

มีค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X}=3.49$, S.D. =0.68 อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา การร่วมมือกับผู้อื่น และการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน และองค์ประกอบ 5 การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง และการแก้ไขปัญหาอย่างสันติ มีค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X}= 3.58$, S.D.=0.66 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสร้างสรรค์ ทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น การใช้สิทธิในกิจกรรมประชาธิปไตย การใช้สื่ออย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเคารพความแตกต่าง ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย และแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองประชาธิปไตยกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนในระดับที่เหมาะสม

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความหมาย แนวคิด และผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตยค่อนข้างดี อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนบทบาทของประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สิงห์คำ มณีจันสุข (2561) ที่กล่าวว่า การให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีความหมาย และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพ์พิชชา สุณจิรัตน์ และภาสกร ดอกจันทร์ (2568) ที่อธิบายว่าการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีประชาธิปไตยในสถานศึกษาควรดำเนินการทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อพฤติกรรมประชาธิปไตย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักการประชาธิปไตยไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรวิณัส อัมพวัน และปรีชา สามัคคี (2018) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยสามารถช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางประชาธิปไตยของผู้เรียนให้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับมัศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของผู้เรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมประชาธิปไตย

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน

จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ในหลายมิติ ทั้งการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยภายในโรงเรียน การใช้สื่อออนไลน์อย่างมีจิตสำนึกทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสังคม และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเคารพความแตกต่าง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้เรียนในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากขึ้น ก็มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคมมากขึ้นตามไปด้วย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภกิตต์ โฉะโหวะสิงห์ และคณะ (2568) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นแก่นสำคัญของระบอบประชาธิปไตย และการสร้างความตื่นรู้ของพลเมืองผ่านการศึกษาและการปลูกฝังทางสังคมจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางของสังคมและประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิตวีรธรรม วุฒิปัญญาอิสกุล และคณะ (2566) ที่พบว่านักเรียนระดับมัศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองและการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้และการรับรู้ข้อมูลทางการเมืองมีส่วนสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วีรนุช พรหมจักร (2568) ที่กล่าวว่าเยาวชนในยุคดิจิทัลสามารถมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ เช่น การตรวจสอบข้อมูล การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมืองผ่านช่องทางออนไลน์ ตลอดจนสอดคล้องกับ

แนวคิดของ ธรรมศุต และคณะ (2565) ที่อธิบายว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นตัวชี้วัดสำคัญของความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย และการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และคุณธรรมทางการเมืองจะช่วยให้การพัฒนาประชาธิปไตยเป็นไปอย่างยั่งยืน ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยในระบบการศึกษาไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อการสร้างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1.การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

จากผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยและมีแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง สถานศึกษาคควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ อภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมและการเมืองอย่างมีเหตุผล เช่น การอภิปรายกลุ่ม การจำลองสถานการณ์ หรือการเรียนรู้ผ่านปัญหา ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย

2.การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียน

สถานศึกษาคควรส่งเสริมกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยภายในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียน การจัดเวทีแสดงความคิดเห็น หรือกิจกรรมจิตอาสาในชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของพลเมือง ฝึกการใช้สิทธิอย่างมีความรับผิดชอบ และเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้ความแตกต่างของความคิดเห็น

3.การพัฒนาทักษะการใช้สื่อในยุคดิจิทัล

สถานศึกษาคควรส่งเสริมการพัฒนาความรู้เรื่องดิจิทัลและการใช้สื่ออย่างมีความรับผิดชอบ โดยเน้นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้สื่อออนไลน์เป็นพื้นที่ในการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองได้อย่างเหมาะสม

4.การพัฒนานโยบายด้านการศึกษาประชาธิปไตย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการศึกษาด้านประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองในระดับมัธยมศึกษา โดยสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนทั้งในโรงเรียนและชุมชน เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกความเป็นพลเมือง ซึ่งจะช่วยให้เสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมประชาธิปไตยในระยะยาว

บรรณานุกรม

- จิตวีรวรรณ วุฒิปัญญาอิสกุล, พิเชิด ปุริมาต และอภิวัฒน์ จำตา. (2566). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนหนองกิ้งพิทยาคม อำเภอหนองกิ้ง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 4(2), 65-76. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/JPP/article/view/1950>
- ชยากร ชุมมงคล และอชิระ อุตมาน. (2567). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 11(1), 68-79. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/article/view/266067>
- ณัฐมน หมวกฉิม. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 2(2), 20-27. <https://so08.tcithaijo.org/index.php/AJPP/article/view/1382/1013>
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2559). *การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2560). *คนไทย/คนอื่น: ว่าด้วยคนอื่นของความเป็นไทย*. ฟ้ายาใจ.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2558). *โมงยามไม่ผันแปร*. มติชน.

- นิพล ปานบัว และชาญชัย จิตรเหล่าอาพร. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน : กรณีศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1). สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/assr/article/view/274453>
- ปรีดี ทুমเมฆ และอรทัย เลียงจินดาถาวร. (2567). แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำตามวิถีประชาธิปไตยของเยาวชนแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 12(3), 1019-1033. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/271987/184178>
- พรวิณัส อัมพวัน และปรีชา สามัคคี. (2561). รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 11(1), 79-85. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/84451/79112
- ธรรมศุต (สุทธิพจน์ สุทธิวงษ์, พระครู), สุวัชฌนพรหมจริยคุณ (คำมาก, พระครูปลัด), ชาตรี สุขสบาย, สุพัตรา สันติรุ่งโรจน์ และเกษญา ผาทอง. (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 5(1), 142-158. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSSMBU/article/view/260177>
- พิมพ์พิชชา สุนจิรัตน์ และภาสกร ดอกจันทร์. (2568). แนวคิดการส่งเสริมการเรียนรู้และการปลูกฝังพฤติกรรมวิถีประชาธิปไตยในสถานศึกษา. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 8(8), 116-128. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JSSD/article/view/8702>
- ภูริทัศน์ ชาติน้ำเพชร. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. *วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ*, 2(1), 42-55. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/TRDMJOPOISU/article/view/252037>
- ภูริวัฒน์ ปุณยวุฒิปรีดา. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: แนวคิด หลักการและการส่งเสริม. *วารสารบัณฑิตวิรัช พรมจักร*. (2568). เยาวชนยุคใหม่กับอนาคตการเมืองไทย : การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์สมัยใหม่*, 2(1), 11-23. https://so19.tci-thaijo.org/index.php/J_ASS/article/view/1394
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2560). *การรับรู้ต่อการเมืองไทย พ.ศ. 2548-2559 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง Generation Y: กรณีศึกษานักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในพื้นที่ 5 ภาค*. สถาบันพระปกเกล้า.
- ศุภกิตต์ โจ๊ะโหวะสิงห์, ประยุตสารธรรม (พระครู), อภิชาติ เหมื่อยไธสง และวิชรญาณ วิสุทธิญาณ (โหม้แหยม, พระ). (2568). ประชาธิปไตยกับการตื่นรู้ของพลเมือง: สิทธิ เสี่ยง และส่วนร่วมทางการเมือง. *Journal of Sinsothon*, 1(3), 70-79. <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/JOS/article/view/2388>
- สถาบันพระปกเกล้า. (2566). *รายงานดัชนีชี้วัดความเชื่อมั่นต่อประชาธิปไตยไทย ประจำปี 2566*. สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.
- สมคิด พุ่มทุเรียน, และ ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไทยในยุคดิจิทัล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(5), 2298-2312. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/issue/view/16937>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความเป็นพลเมืองในสถานศึกษา*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิงห์คำ มณีจันสุข. (2561). ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 1(2), 109-120. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/178135>
- สุจิต บุญบงการ. (2542). การพัฒนาทางการเมืองของไทย : *ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร ธนศิลป์พิชิต, ณัฐมลกานต์ ไชยวิมลสิริ และ ไพฑูรย์ มาเมือง. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่เหมาะสม. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*, 1(1), 105-118. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jcr/article/view/246981/167247>
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2562). *เสนาธิปไตย: รัฐประหารกับการเมืองไทย*. มติชน.
- อภิวัฒน์ชัย พุทธรจ และนนทวัฒน์ มีนิต. (2568). พลเมืองกับบทบาทในการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 7(2), 89-102.

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/AJPP/article/view/4408>

- อมร รักษาสัตย์. (2543). *ประชาธิปไตย อุดมการณ์ หลักการและแบบอย่างการปกครอง*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Dahl, R. A. (1998). *On democracy*. Yale University Press.
- Held, D. (2006). *Models of democracy (3rd ed.)*. Stanford University Press.
- Milbrath, L. W., & Goel, M. L. (1977). *Political participation: How and why do people get involved in politics? (2nd ed.)*. Rand McNally College Publishing Company.
- Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.